

Rakastu tieteelliseen seuraan – tue tieteen tulevaisuutta

Sanna Karkulehto & Tuija Saresma

”Ota riski, rakastu suomenruotsalaiseen”, mainosti valtakunnallinen sanomalehti *Hufvudstadsbladet* vuosituuhannen vaihteessa. Tämän positiivisia affekteja stimuloineen mainoskampanjan kerrotaan lisänneen lehden tilaajatuloja yhteensä 10 prosenttia. Jos Sukupuolentutkimuksen seuran jäsenmäärä kasvaisi 10 prosenttia, se parantaisi sekä seuran että sen julkaiseman lehden taloudellista tilannetta merkittävästi.

Tieteellisten seurojen jäsenet ovat seurojen sekä niiden julkaisemien tiedelehtien toiminnan keskeisin rahoittaja Suomessa: jäsenmaksuilla katetaan niin seurojen toimintaa kuin niiden kustantamien lehtien tekoa. On kuitenkin yleisesti tiedossa, että tieteelliset seurat kamppailevat alati yltyvän jäsenkadon kanssa. Juuri tähän haasteeseen kytkeytyy myös tiedeyhteisöön suhteellisen nopeasti istutettu, nykyisin lähestulkoon jo vallitseva avoimen tiedejulkaisemisen ihanne.

Tiedejulkaisemisen avoimuus on tärkeä ja eettisesti kestävä periaate, jota toivomme edistettävän ja kunnioitettavan tulevaisuudessa kaikilla tieteenaloilla. Koska SUNS haluaa osaltaan edistää ja kunnioittaa avointa julkaisemista, *Sukupuolentut-*

kimus – Genusforskning-lehti siirtyy tämän vuoden aikana täysin avoimeksi verkkojulkaisuksi (vuoden 2021 loppuun asti lehteä kuitenkin vielä myös painetaan). Näin tehdään, vaikka seuran ja lehden tulevaisuus näyttää jäsenkadon edetessä taloudellisesti uhatulta.

Siirtymä avoimeen julkaisemiseen tuottaa niin SUNSin kuin muidenkin kotimaisia tiedejulkaisuja kustantavien tieteellisten seurojen jäsenkadon taltuttamistyöhön lisähaasteita. Seurojen jäsenmääriä uhkaa se, että yksi jäsenyyden selkeimmistä eduista, seuran julkaisema tiedelehti, ei tipahdakaan enää jäsenmaksun maksaneiden postiluukusta vaan on avoimesti kaikkien luettavissa verkosta. Avoimen julkaiseminen jalo periaate aiheuttaa näin kotimaisten tiedelehtien kustantamiseen suuren rakennemuutoksen, joka on tiiviisti yhteydessä tieteellisten seurojen toimintaan.

Tiedelehtien avoimeen julkaisemiseen siirtymisen tuottaman rakennemuutoksen vuoksi kotimaisten tiedelehtien tulevaisuus on jatkossa entistä riippuvaisempi opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksesta, jota Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) jakaa pienten, kielialueemme ra-

jallisen koon vuoksi pienilevikkisten tiedelehtien tekoon. Jos haluamme, että suomen kieli on tulevaisuudessakin myös tieteen kieli, tuen tieteellisille lehdille on säilyttävä vähintäänkin samankaltaisena ja samanmääräisenä kuin se on nyt. TSV tukee myös pelkästään avoimesti verkossa julkaistavien tiedelehtien tekoa, mikä mahdollistaa lehtien joustavan siirtymisen avoimiksi. On otettava kuitenkin huomioon, että varsinkin siirtymän alussa tukea tarvitaan mahdollisesti enemmän kuin aiemmin.

Koska TSV:n tiedelehdille jakamalla tuella ei voi kattaa lehtien kaikkia kuluja, tieteellisten seurojen jäsenet ja heidän maksamansa jäsenmaksut ovat edelleen ensiarvoisen tärkeä suomalaista tiedejulkaisutoimintaa tukeva tekijä. On selvää, että ilman jäseniä ei ole kotimaisia tieteellisiä seuroja eikä juuri kotimaisia tieteellisiä lehtiäkään. Tämän vuoksi avoimen tiedejulkaisemisen periaatteen ja lisääntyvän jäsenkadon seuroille tuottamia, erityisesti niiden talouteen liittyviä ongelmia on pyrittävä ratkaisemaan aktiivisesti. Valtionavustuksiin tuskin on odotettavissa korotuksia, joten tilannetta on purettava toisin: on haettava keinoja ja ratkaisuja, joiden avulla tieteellisille seuroille olisi mahdollis-

ta hankkia lisää jäseniä, vaikka tämänhetkiset liittymisedut hupenevat. Ainoastaan jäsenet voivat taata kotimaisten tieteellisten seurojen ja lehtien toiminnan myös tulevaisuudessa, mutta millä jäsenyyttä voi tässä tilanteessa markkinoida?

Ainakin voimme muistuttaa tiedeyhteisöä tieteellisiin seuroihin kuulumisen merkityksestä ja vaikutuksesta. Suomessa ei ole esimerkiksi nähtävissä sellaisia kansainvälisesti yleistyneitä avoimen julkaisemisen ongelmia kuin tiedejournaalien tutkijoilta veloittamat Open Access -maksut. Kovin pitkälle ei tarvitse miettiä, mistä se johtuu. Emme usko, että yksikään Suomessa tiedelehteä julkaiseva seura olisi halukas lähtemään vastaavaan tutkijoiden tai heidän taustaorganisaatioidensa OA-maksurahastamiseen. Jotta näin ei pääsisi käymään, yhä useampien tieteentekijöiden olisi hyvä liittyä avoimeksi siirtyviä, jo valmiiksi taloudellisessa ahdingossa olevia kotimaisia tiedelehtiä kustantavien seurojen jäseniksi. Jäsenmaksuilla on merkitystä, ja niillä voi vaikuttaa kotimaisen tieteen tulevaisuuteen.

Siinä missä tieteentekijöitä voi herätellä kantamaan vastuuta tieteellisten seurojen ja julkaisujen tilasta, seurat voisivat puolestaan ottaa lisää vas-

tuuta jäsenistään. Olemme aiemmissa *Sukupuolen tutkimus-Genusforskning*-lehden Puheenjohtajiltalpalstan kirjoituksissamme tehneet näkyväksi sitä ajankuvaa, jossa tieteenekijät tällä hetkellä tutkivat, julkaisevat ja keskustelevat tutkimuksestaan julkisesti. Yhteiskunnan nykyinen, paikoin hyvinkin tiedevastainen, erityisesti ihmistieteille ja vielä erityisemmin sukupuolentutkimukselle ja feministiselle teorialle toisinaan jopa myrkyllinen asenneilmasto on haasteellinen, hetkittäin jopa uhkaava. Elämme yhteiskunnassa ja maailmassa, joka sallii erityisesti ihmistieteiden ja esimerkiksi sukupuolentutkimuksen – ja pahimmassa tapauksessa yksittäisten tutkijoiden – julkisen vähättelyn ja panettelun mutta jonka kriittisessä analysoinnissa juuri ihmistieteiden ja sukupuolentutkimuksen lukuisilla teoreettis-metodologisilla näkökulmilla ja sovelluksilla on suuri merkitys. Olipa kyse pyrkimyksistä ratkaista lisääntyvään tiedevastaisuuteen, salaliittoteorioihin, valeutisiin ja vaihtoehtoihin faktoihin, vihapuheeseen, sukupuolten tasa-arvoon ja naisten ruumiilliseen itsemääräämisoikeuteen, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asemaan tai esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja eläinten oikeuksiin liittyviä kysymyksiä, feministisen teorian ja sukupuolentutkimuksen tuottama tieto on avainasemassa.

Nyt olisikin rohkean tieteenalamme puolesta kampanjoimisen aika – ja aika ulottaa kampanja yleisesti tieteeseen sekä sen arvostuksen korostamiseen yhteiskunnassa. On alettava puhua utterasti tieteen, tieteellisten seurojen ja tieteenekijöiden tulevaisuuden puolesta. Tieteellisillä seuroilla, kuten SUNSilla, on entistä tärkeämpi tehtävä sekä tutkimusperustaisen tiedon julkaisijana että akateemisen tutkimuksen ja tieteenekijöiden puoles-

tapuhujana. Jälkimmäistä roolia voisi vahvistaakin. Tieteelliset seurat voisivat vaikuttaa tämänhetkistä aktiivisemmin, yhteistyössä ammattiliittojen ja -järjestöjen kanssa, tieteenekijöiden etujen valvontaan ja siten heidän parempaan tulevaisuuteensa. Edunvalvontatyöhön olisi ryhdyttävä välittömästi muun muassa siten, että seisomme tieteellisinä seuroina entistä näkyvämmiin jäseniemme takana ja tarjoamme heille julkista tukea silloin, kun he sitä tarvitsevat.

On myös alettava houkutella tieteellisten seurojen aiempia jäseniä uusimaan jäsenyytensä ja haettava uusia jäseniä, sillä seurat ja kotimainen tiedejulkaiseminen tarvitsevat heitä. Tieteellisten seurojen jäsenet mahdollistavat tiedelehtien julkaisemisen Suomessa, ja jäsenyydet ovat entistä tärkeämpiä tilanteessa, jossa siirrytään avoimeen julkaisemiseen – siis julkaisemiseen, joka hyödyttää myös tieteenekijöitä itseään.

Tieteenekijöiden solidaarisuuteen on vedottava nyt, kun tieteelliset seurat ovat vielä hengissä. Meistä tieteenekijöistä jokaisen olisi osoitettava solidaarisuuttamme tieteellisille seuroille ja tuettava niitä jäsenyydellämme. Vain näin seurat voivat tukea meitä niin yksilöinä kuin kokonaisena ammattikuntana.

Hufvudstadsbladetin sympaattiseen mainoskampanjaan viitaten tieteellisten seurojen tukeminen ei edellytä meiltä tieteenekijöiltä suurten riskien ottamista, joten osoittakaamme niille solidaarisuutta ja rakkautta, liitkykäämme niiden jäseniksi ja rohkaiskaamme myös muita rakastumaan ja ryhtymään jäseniksi. Näin tuemme tieteen tulevaisuutta.

Sanna Karkulehto & Tuija Saresma

Äitien kokemukset pitkäkestoisesta imetyksestä

Jenny Säilävaara

Suomi on muiden Pohjoismaiden tapaan imetyksmyönteinen maa. Pitkä äitiysvapaa ja siihen liitetty kotihoidontuki edesauttavat osaltaan sitä, että imetyks voi olla äitien arjessa mukana. Lapsia hoidetaan kotona pitkään, pidempään, kuin naapurimaassamme tai useissa Euroopan maissa. Suomessa on myös toimiva neuvolaverkosto, josta äidit saavat ohjeita, ja lisäksi apua saa vapaaehtoisilta imetystukiäideiltä.

Kansalliset imetyssuosittukset ovat seuraavat: Täysimetystä, eli pelkkää rintamaitoa suositellaan lapsen neljän ensimmäisen elinkuukauden ajan. Täysimetystä voi jatkaa kuuteen kuukauteen, jos sen lopettamiseen ei ole terveydellisiä syitä. THL:n julkaisema ja vuonna 2019 uudistettu *Syödään yhdessä – ruokasuositukset lapsiperheille* neuvoo, että imetystä suositellaan jatkettavan lapsen ensimmäisen elinvuoden ajan ja siitä eteenpäin, jos ”perhe niin haluaa” (THL 2019, 72.) Maailman terveysjärjestö WHO puolestaan suosittaa täysimetystä puolivuotiaaksi ja osittaista imetystä lapsen kahden ensimmäisen elinvuoden ajan (WHO 2020). Yli vuoden jatkuvaa imetystä ei tällä hetkellä tilastoida Suomessa.

Imetyksmyönteisyydestä huolimatta imetykseen liittyy paljon normeja esimerkiksi siitä, missä ja miten pitkään äitien pitäisi imettää. Feministisen tutkimuksen piirissä imetykseen on suhtauduttu joko äitien elämää hankaloittavana, vanhempien hoivataasa-arvoa vähentävänä asiana (ks. esim. Dowling & Pontin 2017; Schmied & Lupton 2001) tai äitejä voi-

maannuttavana, positiivisena ruumiillisena kokemuksena (esim. Blum 1993; 1999). Nykytutkimus tunnistaa imetykseen liittyvät haasteet, mutta itse toivoisin, että äitien valinnat ovat ne, joita tuetaan, jolloin imetyksen tai imettämättä jättämisen arvottaminen ei ole keskeistä.

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS

Imetyks on tunteita ja mielipiteitä herättävä asia. Kiinnostukseni pitkäkestoisen eli yli vuoden jatkuvan imetyksen tutkimiseen lähti *Time*-lehden kannessa maaliskuussa 2012 olleesta kuvasta, jossa Jamie Lynne Grumet imetti vajaan neljävuotiaasta lastaan. Havahduin tuon kuvan ja siitä seuranneen vilkkaan keskustelun myötä siihen, että pitkäkestoisesta imetyksestä ei ole olemassa suomenkielisiä yhteiskuntatieteellistä tutkimusta. Tähän halusin tarttua. Olin myös tietoinen, että julkisessa keskustelussa imetystä kuvataan usein liian lyhytkestoisena tai arvostellaan äitejä, jotka eivät imetä lainkaan. Äiti voi kokea häpeää, koska pulloruokkii lastaan, mutta yhtä lailla muiden reaktiot voivat aiheuttaa häpeää taaperoa imettävässä. Äiti voi epäonnistua jos ei ”onnistu” imettämään lastaan, mutta yhtä lailla hän voi epäonnistua äitydessään myös imettämällä ”liian pitkään”, kuten myös kansainvälisessä tutkimuksessa on todettu (Crossley 2009; Taylor & Wallace 2012).